

Baggrund

Småplanter er udgangspunktet for mange grønsagskulturer. Ved at plante kommer afgrøden ofte langt foran ukrudtet allerede på etableringstidspunktet og derved sikres fordele mht. ukrudtsbekæmpelsen. Endvidere er det lettere at lave en ensartet afgrøde, når man udplanter afgrøderne samt at sikre en tidligere produktion.

Fordelene ved en direkte såning af kulturer er til gengæld en mere optimal rodudvikling og en billigere etablering.

Småplanter skaffes normalt gennem småplanteproducenter eller de firmaer der sælger frø. Tidligere var en vis hjemmeproduktion af småplanter ganske udbredt i gartnerierhvervet. Generelt anbefaler vi, at man i så høj udstrækning som muligt køber småplanterne hos professionelle! Det sikrer, at kvaliteten er så høj som muligt. Småplanteproducenterne er specialister, som lever af at lave småplanter og har en stor viden om emnet.

Det er muligt at lave egne småplanter af samme kvalitet som indkøbte, men risikoen for at man også laver nogle dårlige eller syge planter er meget stor, samt at prisen kan blive højere. Derfor anbefaler vi, at man køber småplanterne fra professionelle tiltrækkere.

Dog kan nogle have brug for at købe i så små portioner, at man ikke kan købe hos småplanteproducenterne, og derfor er tvunget til at lave dem selv.

Denne vejledning er primært lavet til disse producenter.

Vi gør opmærksom på at denne vejledning IKKE er fyldestgørende mht. produktion af småplanter, men kun giver nogle tommefingerregler.

Småplanteproduktion

Væksthus

Det er muligt at producere småplanter i både glashus og plasthus. Et glashus er det dyreste, men nok også det letteste at anvende og holde rent, især hvis det har fast bund. Plasttunneller er ofte lave i siderne, hvilket besværliggør arbejdet og plasten skal skiftes med års mellemrum, da den bliver uklar og derved hæmmer lysets indtrængen.

Varme

Til den helt tidlige produktion af småplanter er det nødvendigt at kunne varme væksthuset op.

Til opvarmning af væksthuse kan væksthuses varmerør bruges, hvis sådanne haves. Ellers kan el eller gasvarme anvendes. Vær opmærksom på at varmen fordeles ordentligt. Der findes gasvarmere som er tilkoblet en perforeret plastpose som hænger under taget.

Varmen er en af de store udgifter ved en tidlig produktion. Forskellige tiltag som ophængt hulplast eller lignede kan sikre en bedre isolation, men kræver en bedre belysning!

Det er vigtigt at holde sig for øje at mange grønsagsarter kan gå i stok, hvis de står for koldt under tiltrækningen. Derfor er det vigtigt nøje at undersøge, hvilke krav kulturerne har.

Afkøling

Det er vigtigt, at man i april og maj kan sørge for at der bliver kølet tilstrækkeligt ned.

Derfor bør der være udluftning i form af vinduer eller sider, der kan åbnes. I drivhuse har

man som tommelfingerregel, at der bør være et vinduesareal svarende til 10-20 % af gulvarealet.

Hav automatik på udluftningen! I en travl hverdag bliver det ofte glemt at åbne eller lukke vinduerne.

Belysning

Skal der laves meget tidlig produktion af småplanter kan det anbefales at sætte lamper op. Det gælder primært fra januar til begyndelsen af marts. Endvidere vil det give en hurtigere vækst, hvis man før april forlænger dagen vha. tilskudslys til f.eks. 16 timer, men afhængigt af planteartens krav. Man kan f.eks. købe udstyr hos en leverandør af væksthushusholdningsmateriel. Normalt burde 25-40 W/m² være tilstrækkeligt. Almindelige glødepærer eller lysstofrør er ikke tilstrækkeligt!

Jord

Uanset om man bruger bredsåning, jordpotter eller en eller anden form for speedlingpottelignende system skal man bruge jord, og det skal være økologisk godkendt! Man kan enten bruge en færdigblandet jord eller lave den selv. Gør opmærksom på, at mediet skal bruges til økologisk produktion, hvis du bestiller færdigblandet jord. Desuden skal du sikre dig, at spagnummet ikke er tilsat anden gødning end økologisk, og indholdet er deklareret. Husk at du skal dokumentere dyrkningsmediets indhold overfor kontrolløren. Blander man selv skal man anvende en spagnum, noget kalk samt en eller anden form for økologisk gødning. Det anbefales at anvende en færdigblandet blanding, hvis den kan skaffes! Der findes flere leverandører på markedet.

Vil man blande jorden selv skal man vælge f.eks. 1000 l spagnum der blandes op med 6 kg dolomitkalk og 6-10 kg tørret økologisk hønsegødning. Ideelt set bør man holde øje med ledningsværdien (EC), der bør være 2-3,5 i såjord og pH der bør ligge mellem 5,5-6,5. Det er en god ide at blande såjorden mindst 3 uger før brug.

Etablering

Småplanterne etableres enten bredtsåede i kasser, i jordpotter eller i forskellige plastudstansede potter som speedling eller lignende.

Bruger man speedling bakker, er det vigtigt at presse jorden i potterne ens hver gang og med passende hårdhed, så potterne bliver holdbare, når de plantes.

Vanding

Det er uhyre vigtigt at holde planterne med nok vand. De tørrer hurtigt ud, især når solen får magt hen på foråret.

Til gengæld bør planter aldrig overvandes. Det fremmer udvikling af svampe øger udvaskningen af gødning og hæmmer en optimal rodvækst.

Afhærdning

Inden planterne plantes ud, bør de afhærdes. Det vil sige at sætte dem udenfor på et vindbeskyttet sted, hvor de evt. kan stå dækket med fiberduk. I tilfælde af frost vil det altid være tilrådeligt at trække en fiberduk hen over de planter der står til afhærdning.

Desinfektion

En klassisk fejl er at glemme at desinficere pladsen og materialerne der bruges til småplanteproduktion. Dette kan medføre alvorlige angreb af fusarium, kålbrok m.fl. Husk derfor at rengøre pladsen og alt der har været med til produktionen.

Spirerum

Det er nødvendigt at kunne regulere varmen temmelig præcist under spiringen. Derfor kan det være en god ide med et separat spirerum, hvor varmen kan styres præcis. Der bør endvidere være lys.

Efter såning sættes bakkerne direkte ind i spirerummet, og temperaturen sættes på den optimale spiretemperatur. Se nedenfor. Hold godt øje med planterne. De tages ud inden de er fuldt fremspirede, især hvis der ikke er lys nok i spirerummet. Småplanterne bliver for ranglede, hvis de spirer frem i mørke eller står for længe ved den høje temperatur. Herefter sættes de ud i væksthuset.

Anbefalede forhold.

Art	Såtid	Optimal spiretemp	Optimal væksttemp	Sådybde Cm
Asier/græskar	april	25-28	20	2
Salat	marts-juni	15-18	18-22	0-1
Hvid/rødkål	marts-maj	20	12-16	1-2
Blomkål/broccoli	jan-jun	20	12-16	1-2
Porre	feb-marts	20-25	15-18	1-2
Løg	feb-marts	15-20	15-18	1-2
Selleri	feb-marts	20	18 dag/15 nat	0-0,5

Ovenstående tabel viser de anbefalede forhold for en række arter. Herudover findes der en lang række arter, som også etableres ved udplantning.

Yderligere viden

Der hentes løbende ny viden til produktion af småplanter. Det er derfor en fordel at være opdateret. Viden kan bl.a. hentes hos HortiAdvices medier og konsulenter.

For yderligere oplysninger kan konsulenterne ved HortiAdvice kontaktes på tlf. 8740 6600.